

WSTĘP

Konstytucja, nadrzędny akt prawny w państwie, zwykle jest tworzona na dłuższy czas, niekiedy – z założenia czy deklaratywnie – na następne pokolenia. Nie znaczy to, że nie może podlegać modyfikacjom, stąd konstytucja zawiera przepisy wskazujące procedurę przeprowadzenia jej częściowej zmiany. Dylemat – stworzyć nową konstytucję czy ulepszać obowiązującą – jest stale obecny w dyskursach ustrojowych. W poszczególnych państwach jest on podejmowany z różnorodną częstotliwością, pozostaje uwarunkowany wieloma czynnikami, w tym stosunkiem do obowiązującej konstytucji – od głębokiego przywiązania do ciągłego kwestionowania, od przekonania o optymalizacji ustanowionych instytucji do permanentnego poszukiwania „lepszego” modelu.

Celem niniejszego tomu jest ukazanie różnorodnych aspektów problematyki zmiany konstytucji. Autorzy przedstawili koncepcje, propozycje, sposoby i kontrowersje dotyczące zmiany konstytucji, zarówno w Polsce, jak i innych, wybranych państwach (Stany Zjednoczone Ameryki, Wielka Brytania). Podjęto tematy zarówno zmiany materii konstytucji, procedury jej przeprowadzenia, jak i samych koncepcji przedstawionych przez różnych aktorów politycznych.

Autorami poszczególnych artykułów są badacze zajmujący się problematyką konstytucyjną i ustrojową, pochodzący z różnych polskich ośrodków naukowych.

Marek Jarentowski w artykule *Zmiana konstytucji w Polsce: od dogmatyzmu do empirii* podjął próbę odpowiedzi na pytanie, dlaczego niekiedy dochodzi do zmiany konstytucji. Postawił hipotezę wskazującą cztery cechy zwiększające szanse uchwalenia zmiany (jeśli projekt: nie dotyczy przepisów określających reguły gry między aktorami politycznymi współdecydującymi o zmianie konstytucji, zaspokaja społeczne poczucie sprawiedliwości, nie powoduje istotnego przesunięcia finansowo-majątkowego w krótkiej perspektywie czasowej, jest inicjowany lub wspierany przez wpływową grupę interesów), jednak potwierdził je w umiarkowanym stopniu.

W kolejnym artykule monografii Bożena Dziemidok-Olszewska i Marta Michalczuk-Wlizło przedstawiły działania urzędującego prezydenta dotyczące zmiany obowiązującej konstytucji i wskazały kontrowersje wynikające z tej inicjatywy (*Initiative of President Andrzej Duda regarding the change of the constitution* [*Inicjatywa Prezydenta Andrzeja Dudy w przedmiocie zmiany konstytucji*]).

Regulacje konstytucyjne dotyczące samorządów terytorialnych na tle ujęcia historycznego w Polsce to tytuł tekstu Jacka Wojnickiego, który ukazał ewolucję konstytucyjnych przepisów i – tym samym – formowanie się instytucji, modelu i praktyki politycznej samorządu terytorialnego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem Konstytucji z 1997 roku.

Krystyna Leszczyńska w artykule *The structure and composition of the legislature in non-parliamentary draft constitutions of the Republic of Poland announced in 1997–2017 (Struktura i skład legislatury w pozaparlamentarnych projektach konstytucji RP ogłoszonych w latach 1997–2017)* przedstawiła różnorodne koncepcje dotyczące struktury i składu parlamentu, zawarte w projektach Konstytucji RP z lat 1997–2017, proponowane przez partie polityczne lub polityków, lecz nie wniesione do parlamentu. Podjęła także próbę wyjaśnienia rzeczywistych intencji ich autorów w tym zakresie.

Następnie Tomasz Litwin postawił tezę, że rywalizacja Sejmu i Senatu w procesie zmiany Konstytucji z 1921 r. była jednym z elementów osłabienia izb i wzmocnienia pozycji egzekutywy; myśli te zawarł w artykule *The 1926 Amendment of The March Constitution as an Example of Rivalry Between Sejm and Senat (Zmiana Konstytucji marcowej z 1926 r. jako przykład rywalizacji Sejmu i Senatu)*.

Tomasz Wiecech w artykule *Article V Convention of States as Constitutional Initiative at the Federal Level (Konwencja stanów jako specyficzna forma inicjatywy ludowej w Stanach Zjednoczonych Ameryki)* przedstawił procedury zmiany konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki, polegającej na zwołaniu konwencji na podstawie artykułu V jako specyficznej formy inicjatywy ludowej na poziomie federalnym.

Kolejne autorki Izabela Kraśnicka i Elżbieta Kuzelewska w artykule „*Compensation Amendment*” to *The United States Constitution (Poprawka w amerykańskiej konstytucji dotycząca wynagrodzenia deputowanych)* ukazały cechy zmiany Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki (sztywność konstytucji, forma poprawek dołączanych do tekstu zasadniczego) oraz przeanalizowały ostatnią, dotyczącą zakazu zmiany wysokości uposażenia parlamentarzystów w trakcie kadencji.

Pozycję ustrojową brytyjskich samorządów lokalnych oraz projekty zmian uregulowań w tym zakresie w artykule *Zasada samorządu lokalnego w brytyjskich projektach konstytucji skodyfikowanej* zaprezentowała Elżbieta Sadowska-Wiecech.

W tym wydaniu *Teiki of Political Science and International Relations* opublikowano również artykuły zgodne z obszarem tematycznym czasopisma, dotyczące kwestii społecznych i organizacji międzynarodowych. Justyna Kięczkowska w tekście *Zmiany w wymiarach polityki ochrony zdrowia* ukazała i przeanalizowała przekształcenia w obszarze systemu ochrony zdrowia wprowadzone reformą rządu PiS w poszczególnych wymiarach polityki ochrony zdrowia oraz ich wpływ na funkcjonowanie systemu.

Z kolei Paweł Soja w artykule *Droga Timoru Wschodniego do ASEAN – członek trzeciej generacji czy wieczny obserwator?* przedstawił relacje pomiędzy Timorem Wschodnim a ASEAN na tle procesu akcesyjnego.

Ostatni z tekstów – autorstwa Tomasza Słabczyńskiego – pod tytułem *Refugees, migrants and stateless persons in international law – review of legal acts* ukazał problematykę związaną z nielegalną migracją oraz rozwiązania prawne dotyczące tej kwestii.